

VOORDRACHT ALGEMEEN BESTUUR

Onderwerp	:	Verlichting fietsroute naar Manege Hilleegersberg
Kenmerk	:	Z20-4895 / D20-25749
Bijlagen	:	-
Besluitdatum	:	29 juni 2020
Vorbereid door	:	F. van der Meer

---

1. ONTWERP-BESLUIT

Het bestuur wordt voorgesteld:

- **Kennis te nemen van de resultaten van de verkenning van mogelijkheden naar de realisatie van verlichting langs de fietsroute naar Manege Hilleegersberg.**
  - **In te stemmen met het voorbereiden van de realisatie van openbare verlichting langs het fietspad Bosweg in 2023;**
  - **Een uitgewerkt voorstel voor het eigenaarschap en de kostenverdeling tussen de gemeente Lansingerland en Recreatieschap Rottemeren tegemoet te zien;**
  - **In te stemmen met het aanbrengen van oriëntatieverlichting op het fietspad Bosweg;**
  - **Een krediet “Oriëntatieverlichting fietspad Bosweg” van € 20.000 beschikbaar te stellen tot en met 31/12/2020 ten laste van de investeringsreserve ter dekking van de kosten van dit voorstel;**
  - **Tussentijds een evaluatie uit te voeren naar het effect van de oriëntatieverlichting en indien blijkt dat dit reeds afdoende is de voorbereidingen voor het realiseren van openbare verlichting te staken.**
-

2. ONDERWERP IN KORT BESTEK

In de vergadering van het Algemeen Bestuur op 2 december 2019 hebben de vertegenwoordigers van gemeente Lansingerland verzocht om op korte termijn (voor het winterseizoen 2020/2021) de fietsroute naar Manege Hilleegersberg in het Lage Bergse Bos te voorzien van openbare verlichting. Deze fietsroute wordt zowel overdag als 's avonds gebruikt door kinderen en wordt in het donker als onveilig ervaren. Daarbij speelt ook een rol dat de manege in verband met de A16 Rotterdam verplaatst is naar een locatie dieper in het bos. Daar tegenover staat echter dat verlichting een negatief effect heeft op de ecologie en dat het in een recreatiegebied schijnveiligheid biedt. Het huidige beleid van het recreatieschap is dan ook dat (fiets)routen in het gebied niet worden voorzien van verlichting.

In de vergadering van het Dagelijks Bestuur op 30 maart 2020 is doorgesproken over dit onderwerp, mede in het licht van de vaststelling van het Definitief Ontwerp (DO) voor het Lage Bergse Bos. In het DO is het aanbrengen van verlichting langs fietsroutes niet opgenomen met het voorbehoud dat op het niveau van de Rottemeren anders kan worden besloten. In de concepten van het Ontwikkelplan die momenteel voorhanden zijn is het uitgangspunt geformuleerd dat terughoudend wordt omgegaan met verlichting om zo min mogelijk verstoring in de beleving van het landschap en zo weinig mogelijk verstoring voor dieren te hebben. Een nadere uitwerking in de vorm van een generieke integrale afweging op aspecten als (sociale) veiligheid, beeldkwaliteit, gevolgen voor fauna etc. en oplossingsvoorstellen voor o.a. verzoeken die door ondernemers zijn gedaan komen in dit plan. Gelet echter op de vertraagde oplevering van het Ontwikkelplan en het veiligheidsvraagstuk in het voorliggende specifieke geval is afgesproken dat

Staatsbosbeheer samen met gemeente Lansingerland als juridisch wegbeheerder de (on)mogelijkheden om op korte termijn openbare verlichting te realiseren verkent. De resultaten van deze verkenning zijn thans beschikbaar.

Allereerst is vastgesteld dat er twee tracévarianten zijn (zie afbeelding):

- Tracé 1: Fietspad vanaf het bedrijventerrein Weg en Land door het Lage Bergse Bos. Deze tracévariant is de momenteel de meest gebruikte route vanuit Bergschenhoek omdat het de kortste weg voor fietsers is.
- Tracé 2: Fietspad vanaf de Grindweg/Bergweg-Zuid langs de Bosweg. Deze tracévariant wordt momenteel minder gebruikt omdat vanuit Bergschenhoek de route Bosweg- Grindweg/Bergweg-Zuid 400 meter langer is.

Gelet op het hiervoor aangehaalde uitgangspunt dat terughoudend wordt omgegaan met verlichting om zo min mogelijk verstoring in de beleving van het landschap en zo weinig mogelijk verstoring voor dieren te hebben wordt geadviseerd tracé 2 verder te onderzoeken. Tracé 1 is weliswaar korter, maar deze route betreft voor een belangrijk deel een vrijliggend recreatief fietspad door bos en open agrarisch gebied. De aantasting van natuur- en landschappelijke waarden is hier groter dan bij tracé 2 waar het fietspad langs de ontsluitingsweg ligt. Bovendien sluit tracé 2 aan op het nog aan te leggen verlichte fietspad vanaf de Grindweg/Bergweg-Zuid naar Park de Polder en de binnenkort te ontwikkelen woonwijk Wilderszijde te Bergschenhoek (2.500 tot 3.000 woningen). Tenslotte wordt met deze keuze precedentwerking naar andere vrijliggende recreatieve fietspaden voorkomen.

Planning en realisatie

Samen met gemeente Lansingerland zijn drie belangrijke aspecten voor realisatie van (al dan niet tijdelijke) openbare verlichting verkend:

1. *Verdeling verantwoordelijkheden.*

Gemeente Lansingerland is als juridisch wegbeheerder verantwoordelijk voor het beheer van openbare verlichting en beschikt daarmee over de benodigde expertise en bevoegdheden op elektrotechnisch vlak. De gemeente is daarmee de aangewezen partij om verlichting te realiseren die voldoet aan haar eigen randvoorwaarden en aan de wensen van het recreatieschap. De realisatiekosten kunnen vanuit ieders belang als weg- c.q. gebiedsbeheerder verdeeld worden tussen de gemeente en het recreatieschap. Hierover en over het eigenaarschap zijn nog geen nadere afspraken gemaakt.

2. *Realisatiekosten*

Een eerste indicatie van de realisatiekosten van openbare verlichting langs het fietspad Bosweg levert op dat hiermee een bedrag van € 100.000 tot € 200.000 is gemoeid. De hoogte van het bedrag is afhankelijk van de kosten die gemaakt moeten worden voor engineering en beschikbaarheid van elektriciteit. Verlichting op zonne-energie is in deze situatie geen kostenbesparende optie omdat het bos (zeker op termijn) veel schaduw geeft waardoor zwaardere accu's voor opslag van energie

toegepast moeten worden. Bovendien zijn zonnepanelen en accu's gevoelig voor diefstal en vandalisme.

Indien een tijdelijke voorziening wordt gerealiseerd zullen de totale kosten uiteindelijk nog hoger zijn omdat de tijdelijke voorziening uiteindelijk definitief zal moeten worden gemaakt.

3. *Natuurwetgeving*

Verlichting (ook zgn. vleermuisvriendelijke verlichting en intelligente verlichting die alleen brandt als er verkeer is) heeft per definitie een verstoring effect op de fauna in het gebied. Om aantoonbaar te maken dat de verstoring van verlichting langs het fietspad Bosweg minimaal is zal inzicht verkregen moeten worden in de diersoorten die voorkomen in het gebied. Aangezien uit onderzoeken in de omgeving (o.a. ten behoeve van de A16 Rotterdam) bekend is dat in het gebied vleermuizen aanwezig zijn zal specifiek naar deze diersoort onderzoek moeten worden verricht.

Vleermuisonderzoek moet minimaal twee keer plaatsvinden, in de maanden september en mei. Afhankelijk van de soorten die aangetroffen worden moet dit mogelijk uitgebreid worden naar een jaarrond onderzoek. Dat betekent dat de resultaten van dit onderzoek niet tijdig beschikbaar zijn om voor aanvang van het winterseizoen 2020/2021 tot realisatie van verlichting over te kunnen gaan.

Op basis van bovenstaande hebben we samen met de gemeente geconcludeerd dat op dit moment realisatie van openbare verlichting niet haalbaar is voor komend winterseizoen.

Oriëntatieverlichting als alternatief voor openbare verlichting

In het Definitief Ontwerp van de Kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos is dieper ingegaan op oriëntatieverlichting als alternatief voor openbare verlichting met lichtmasten:

Als in de toekomst verlichting overwogen wordt is oriëntatieverlichting op zonne-energie wellicht een optie: een zeer beperkte hoeveelheid licht dat voorkomt dat mensen in het donker van het pad af raken.

referentiebeelden oriëntatieverlichting

Op dit moment wordt uitgezocht of oriëntatieverlichting zonder vleermuisonderzoek toegepast mag worden. De tot nu toe beschikbare informatie gaat er van uit dat slechts het geval is indien de lichtintensiteit van maximaal 0,1 lux bedraagt. Dit is een hoeveelheid licht die vergelijkbaar is met volle maan. Oriëntatieverlichting met een dergelijk lage lichtopbrengst is geen vergelijkbaar alternatief voor openbare verlichting maar kan wel tijdelijk een oplossing bieden om de zichtbaarheid van de fietsroute te verbeteren.

Advies

Gelet op bovenstaande informatie wordt voorgesteld om samen met gemeente Lansingerland de voorbereidingen te starten voor het realiseren van openbare verlichting langs het fietspad Bosweg die voldoet aan de natuurwetgeving. Hoewel de werkzaamheden in beginsel in 2021 of 2022 uitgevoerd zouden kunnen worden (onder voorbehoud van o.a. de uitkomsten van het vleermuisonderzoek en de medewerking van Stedin) wordt geadviseerd om de planning te richten op realisatie in 2023. Er moeten namelijk in de nabije omgeving nog werkzaamheden voor de A16 Rotterdam plaatsvinden waardoor bij eerdere

uitvoering tijdelijke oplossingen moeten worden gerealiseerd voor stroomvoorziening en de aansluiting van de Bosweg op de Grindweg/Bergweg-Zuid. Dit maakt het project technisch gecompliceerder en werkt kostenverhogend.

Bovenstaande betekent echter dat nog drie winterseizoenen overbrugd moeten worden voordat de openbare verlichting gerealiseerd is. In verband hiermee wordt voorgesteld om voor aanvang van het winterseizoen 2020/2021 oriëntatieverlichting aan te brengen om de zichtbaarheid van het fietspad te verbeteren. Verder wordt voorgesteld om tussentijds een evaluatie uit te voeren naar het effect van de oriëntatieverlichting en indien blijkt dat dit reeds afdoende is de voorbereidingen voor het realiseren van openbare verlichting te staken.

---

3. VOORAFGAANDE BESLUITVORMING

Niet van toepassing

---

4. JURIDISCHE PARAGRAAF

Niet van toepassing

---

5. FINANCIËLE PARAGRAAF

Voorgesteld wordt een krediet "Oriëntatieverlichting fietspad Bosweg" van € 20.000 beschikbaar te stellen tot en met 31/12/2020 ten laste van de investeringsreserve ter dekking van de kosten van dit voorstel.

---

6. COMMUNICATIE

In het Definitief Ontwerp van de Kwaliteitsimpuls Lage Bergse Bos is geen verlichting opgenomen. Dit is ook zo opgenomen in de issuelijst van het Lage Bergse Bos die gecommuniceerd is naar degenen die ideeën en onderwerpen hebben aangedragen voor het ontwerp. Het voorliggende besluit voor het specifieke geval fietspad Bosweg zal gecommuniceerd worden naar de eigenaar van Manege Hillegersberg.

---

7. WIJZE VAN TOTSTANDKOMING

Ambtelijk voorbereid door Staatsbosbeheer, in samenwerking met gemeente Lansingerland.

---

8. VERDERE PROCEDURE

Niet van toepassing.

Namens het Dagelijks Bestuur van Recreatieschap Rottemeren

Hoogachtend,

dhr. F. van der Meer
Secretaris